

(The National Interest, 10.2.2010)

ЕУ нема јединствену спољну политику, а њене државе чланице смањују своје војске. Зашто се онда Европљани чуде кад нико на њих не обраћа пажњу?

Европа се понадала да је дала одговор на подругљиво питање Хенрија Кисинџера, 'А који је телефонски број Европе?' Али недавно усвојени Лисабонски уговор је само повећао конфузију око тога ко представља континент. И стога је председник Обама недавно најавио да неће учествовати на предстојећем самиту између САД и ЕУ.

Ако се уједини, Европа може постати једна од три или четири велике силе, поред САД, Кине, и можда Индије. По броју становника и висини БДП Европа надилази Америку.

Многи европски лидери очајнички желе да је претворе у Weltmacht [\[1\]](#). С тим у виду су и замесили Лисабонски уговор, сложени споразум који је створио нове функције које покривају цели континент, увећао надлежности Европског Парламента, и смањио моћ националних влада. Мада је консолидовање моћи у Бриселу, и стварање квази председника и министра спољних послова далеко од успостављања Сједињених Држава Европе, процес је промовисан као да ће изродити кохерентнију и уједињенију Европу.

Ирски сенатор Деирдре де Бурка објашњава: "Али ако бих морао да наведем само један непобитан разлог за подршку Лисабонском уговору, био би тај да ће он побољшати капацитет ЕУ да постане ефикаснији чинилац на међународном нивоу." Вилфрид Мартенс, водећи члан Европског парламента, наводи да се "ЕУ мора ујединити и бити способна да говори једним гласом на светској сцени."

Водећи Европљани су посебно фрустрирани чињеницом да њихов континент има малу тежину. Француски председник Николас Саркози поручује да "Европа не може бити патуљак у смислу одбране, а гигант у смислу економије."

Слично томе, следи мишљење Чарлса Гранта, директора Центра за европске реформе:

“По многим значајним светским безбедносним питањима, ЕУ је безмало небитна. Причајте са руским, кинеским или индијским политичарима о ЕУ, и видећете да често исказују ниподаштавање. Они је виде као трговински блок који је некада имао претензије ка моћи, али није успео да их реализује зато што је подељен и лоше организован.”

Истина, али већину Европљана далеко мање занима глобални утицај њиховог континента, него што је то случај са њиховим лидерима. Истраживања јавног мњења показују да би у најмање пола земаља чланица ЕУ Лисабон био одбачен само да су за то добиле прилику. Једино тако што је целом континенту ускратила могућност да гласа – сем Ирцима чији је Устав захтевао референдум – еурократска елита успела је да постигне ступање на снагу уговора.

Скептици су гајили сумње да би Лисабон икада могао да испоручи обећане бенефите, а камоли толико бенефита који би оправдали жртвовање принципа опште одговорности. А до овог тренутка ЕУ није постигла ништа што би оповргло скептике.

Након што су прошле јесени прославиле тријумф своје повеље, следеће што су европске владе урадиле је одабир безбојних медиокритета за нове ЕУ функције. Мини узлет бившег британског премијера Тонија Блара виђеног за 'председника', т.ј. председника Савета Европе, се изјаловио. Уместо тога, ЕУ консензус је постигнут на белгијском Херману ван Ромпају, познатом колико по страсти за писањем хаику поезије толико и по способности вођства међу својим сарадницима.

Избор за министра спољног је пао на још досаднију баронесу Катрин Аштон, која никада није била ни на једној изабраној функцији. Ништа у њеном раду је не препоручује за функцију коју обавља. Штавише, неке европске владе су отворено признале да су им дражи скромни градитељи компромиса него амбициозни светски лидери.

Истовремено, Европљани су произвели још бирократског хаоса. Ван Ромпај је као

председник Савета Европе требало да постане политички глас Европе. Али Лисабонски уговор није уклонио ротирајуће шестомесечно председавање влада земаља чланица Европском унијом, те њој тренутно председава Шпанија.

Ту је такође и председник Европске комисије, Хозе Мануел Барозо. До сада су претходно двоје показали мало спремности да предају власт Ван Ромпају, са или без Лисабонског уговора. Антонио Мисирели из Европског Центра за питања политике, уз много такта говори о 'једној одређеној напетости', посебно између Ван Ромпаја и шпанског Премијера Хозе Луиса Запатера. Неки европски аналитичари далеко отвореније говоре о Три идиота (The Three Idiots).

И тако, уместо да након Лисабонског уговора Вашингтон третира Европу са више поштовања, исти је подстакао Обамину администрацију да игронише ЕУ. Пре Ван Ромпајевог избора, један заговаратељ Блерове кандидатуре је приметио: "Сам Бог зна шта би Американци све дали само да Белгијанац постане европски председник. У том случају се нама углавном не би ни замарали."

Е па, Европљани су добили Белгијанца за председника, а Вашингтон се неће замарати Бриселом.

ЕУ заправо губи предност и позицију у Вашингтону. Од 1991. године влада САД присуствује, мада невољно, трансконтиненталним скуповима. Преносимо из скоријег извештаја think tank-а Real Instituto Elcano: "Самити између САД и ЕУ никад нису били драги председницима САД; и током Клинтонових и током Бушових мандата поредили су их са посетама зубару: знате да су неопходне, али то не значи да нису болне."

Али не и ова администрација и не у овом тренутку. Годишњи самит ЕУ и САД је био планиран за мај, али је Обамина администрација недавно најавила да председник, који је прошле године посетио Европу у неколико наврата, неће присуствовати истом. Речима гласноговорника Стејт департмента, П. Џ. Краулија: "С обзиром на промене које носи успостављање председника СЕ и ЕК, уз ротирајуће председавање ЕУ, мислим да треба доста времена да се тачно разабере колико ће се састанака на високом нивоу у ствари одиграти."

А далеко од тога да је само влада САД та која је збуњена. Председник Монголије Цакиа Елдегдорј је на следећи начин коментарисао своју посету Европи почетком фебруара: “Управо сам имао сусрет са председником Савета Европе, јуче сам имао сусрет са председником Европског парламента, а након овог сусрета се срећем са председавајућим Савету Европе....овај....”

Еурократе су дуго наглашавале превагу процеса над садржајем, одржавајући самит за сваки проблем или претпостављени проблем. У вези са планираним састанком, како рече Мисироли, “На дневном реду није било ничега конкретног, ЕУ је просто хтела да одржи тај састанак зарад одржавања састанка.”

Заправо, претпоставља се да је шпанска влада организовала самит у Мадриду да би стекла предност над Вон Ромпајем, који је базиран у Бриселу. “Три идиота” су се прегањала око и најмањег детаља: премијер Запатеро би се први руковао са председником Обамом, а Председника Савета Ван Ромпај би онда седео десно од председника.

Реакција у Европи на ову одлуку Вашингтона била је мешавина констернираности, фрустрираности и самосажалења. Јер забога, Џорџ В. Буш који је био опањкаван где год се стигло на европском континенту, а ипак би присуствовао сваком самиту. Избор Барака Обама је дочекан са еуфоријом, али је он мало изменио политику САД – чак је и интензивирао рат у Авганистану.

Како се чини, Обамина администрација ЕУ схвата још мање озбиљно од Бушове. Како пише француски *Ле Монде*, “Савезници су открили да неспоразуми нису само на личном нивоу.” Шпански *Ел Паис* је огорченији, и окривљује ‘Обама је окренуо леђа Европи’. У ствари, упркос томе што се еурократе жале да председник Обама потцењује потенцијал њиховог континента, Обама заправо добро разуме реалност Европе.

Како се чини, за председника је прошлогодишњи самит у Прагу био губљење времена, те ове године не би да ризикује да се то понови. Како каже Матс Персон из Отворене Европе: “Све док ЕУ не буде смислила нешто о чему ће у ствари имати смисла разговарати, не треба да се чуди да Обама мисли да је важније отпутовати у Азију, Јужну Африку или присуствовати самитима НАТО. ”

А тешко да ће се то скоро десити. Европљанима недостаје политичко јединство, док истовремено одбијају да одреде довољно средстава да би подупрли своје ставове. Последица тога је да не постоји разлог због кога би Америка иоле озбиљно сматрала ЕУ геополитичком силом.

Чак и након усвајања Лисабонског уговора, Европљани не изгледају спремни да ураде ишта практично чиме би подржали европску спољну политику. Земље чланице ЕУ смањују своје војске, и невољно шаљу своје трупе у опасне мисије. Овакви трендови ће се највероватније наставити.

Понашање Европе се може оправдати тако што би се рекло да оно представља интересе становника Европе. Али то значи да онда Кина и Русија, као ни Америка, немају због чега би обраћали сувише пажње на Брисел. Индија и Бразил су у заостатку, али чини се да су озбиљнији од ЕУ. Вашингтон се према ЕУ неће понашати као према равноправном партнеру све док сама ЕУ не почне да тако и поступа. Производња трећег ЕУ 'председника' не може бити замена за употребу и ширење алатки међународне моћи. Али тешко да ће Европа то и урадити све док се Европљани буду ослањали на Вашингтон. А званичници САД желе да одрже ту овисност.

Филип Гордон, помоћник државног секретара за Европу и евроазијска питања је прошлог септембра отворено причао у Бриселу: "Наша је жеља да видимо јаку и јединствену Европу која говори једним гласом. У најбољем од свих светова, то једно грло ће говорити оно што ми желимо да чујемо. А ако не говори оно што ми желимо да чујемо, онда би нам много драже било да је тај глас мање јединствен." Хосе Антонио Алонсо, политички савезник шпанског премијера тврди: "Мислим да администрација САД јесте и мора бити свесна онога што Европа јесте." На несрећу по ЕУ, администрација је прилично свесна тога шта је Европа.

Све док Европа, кроз ЕУ или неки форум, не уради оно што је неопходно да постане озбиљнија међународна сила, Вашингтон је неће схватати озбиљно, без обзира на то који од 'три идиота' је на њеном челу.

[1] Суперсила (нем.). Види ранији текст Бендоуа на ту тему: [Europe as Weltmacht](#)

Даг Бендоу је старији истраживач на Кејто институту. Бивши асистент председника Регана, аутор неколико књига, укључујући и *Иностране лудорије: Ново глобално царство Америке (Foreign Folies: America's New Global Empire)*).

(Превод: **Василије Д. Мишковић**)